

ДО Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 84, ал. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме за разглеждане и приемане проект на Декларация на Народното събрание за завършване на пълноценната интеграция на България в ЕС чрез присъединяване на България към еврозоната на 1 януари 2026 г.

Прилагаме проект на Декларация и мотиви, които стъпват върху:

- Решение №3/ 08.02.2024 г. на Конституционния съд на Република България, постановено по конституционно дело № 13/ 2023 г.;
- Договор за функционирането на Европейския съюз;
- Последователните действия на различни български правителства за изпълнение на процесите по пълноценната интеграция на държавата ни в Европейския съюз и еврозоната като част от следване на евроатлантическата ориентация на Република България и изпълнение на международните договори.

Моля, проектът да бъде предоставен за разглеждане и гласуване по установения ред.

12.05.2025 г.

ВНОСИТЕЛИ:

Проект!

ДЕКЛАРАЦИЯ

**на Народното събрание на Република България
за завършване на пълноценната интеграция на Република България в
Европейския съюз чрез присъединяване към еврозоната на 1 януари 2026 г.**

Народното събрание на Република България, като отчита, че:

- **Присъединяването на Република България към еврозоната представлява естествен и задължителен завършек на интеграцията на страната в Европейския съюз:**
 - Последен етап от участието ѝ в Икономическия и паричен съюз (ИПС), за който България поема ангажимент още по време на преговорите за членство, отразен в официалната преговорна позиция по глава 11 „Икономически и валутен съюз“ от 2001 г., както и в предприсъединителните икономически програми;
 - В Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз (ОВ L 157 от 21.06.2005 г.), в сила от 1 януари 2007 г., България, като държава членка с дерогация, има правното задължение да въведе еврото след изпълнение на критериите за конвергенция, посочени в член 140 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).
- **Процедурата по приемане на еврото се урежда от ДФЕС и от няколко ключови регламента и препоръки на ЕС:**
 - Член 140 от ДФЕС определя критериите и процедурата за приемане на еврото;
 - Регламент (ЕО) № 1103/97 относно определени разпоредби, отнасящи се до въвеждането на еврото;

- Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждането на еврото;
- Регламент (ЕО) № 2866/98 относно валутните курсове към еврото на валутите на държавите членки, които приемат еврото;
- Препоръка на Комисията от 10 януари 2008 г. относно мерките за улесняване на бъдещото преминаване към еврото.
- **Националният парламент на държава членка на Европейския съюз не може едностранно да приема решение, чрез което да предизвика промяна в съдържанието на относимите разпоредби на членове 139 и 140 от ДФЕС за тази държава.**
 - Въпроси, които променят съдържанието на международни договори, не могат да бъдат предмет на национален референдум, нито на едностранни действия на парламента или правителството.
 - Производството на такъв референдум би било нарушение както на чл. 85, ал. 3, така и на чл. 4, ал. 1 от Конституцията и би подкопало основите на правовата държава, според Решение № 3 от февруари 2024 г. по к.д. № 13/2023 г. на Конституционния съд.
- **През последните две десетилетия всички български правителства, независимо от политическата им принадлежност, последователно са следвали приоритетите:**
 - Присъединяване към Шенген;
 - Пълноправно членство в еврозоната;
 - Задълбочаване на евроатлантическата интеграция.
- **Присъединяването в еврозоната:**
 - Ще усили влиянието на Република България в ЕС;
 - Ще укрепи макроикономическата стабилност и конкурентоспособността на българската икономика;
 - Ще улесни международната търговия и инвестиции;
 - Ще повиши доверието в институциите и финансовата система;
 - Ще интегрира България в ядрото за вземане на стратегически решения в ЕС.
- **В настоящата международна обстановка и регионална несигурност пълноценното участие на България във всички кръгове на интеграция в ЕС — включително еврозоната и съвместната отбрана — е единствената гаранция за суверенитета, сигурността и благосъстоянието на българските граждани.**

ДЕКЛАРИРА:

1. Препотвърждава поетия от Република България ангажимент за пълноправно членство в еврозоната при изпълнение на критериите по член 140 от Договора за функционирането на Европейския съюз.
2. Препотвърждава всички решения на Народното събрание на Република България за въвеждане на еврото като официална валута.
3. Заявява твърда решимост за присъединяването на Република България към еврозоната от 1 януари 2026 г., след положителна оценка от Европейската комисия и Европейската централна банка на 4 юни 2025 г., и категорично се противопоставя на всички опити за подмяна на един от стратегическите приоритети на страната — пълноправната ѝ интеграция в Европейския съюз — чрез действия, които противоречат на Конституцията и правото на Европейския съюз.

Мотиви към проекта на Декларация

I. Въведение

Присъединяването на Република България към еврозоната е логичната крайна фаза на евроинтеграционните процеси в рамките на Икономическия и паричен съюз (ИПС), подготовката за които започна успоредно с прехода към пазарна икономика. Влизането в еврозоната и Шенгенското пространство са били и остават основни приоритети на всички правителства, управлявали България през последните 20 години.

Още в официално заявената Преговорна позиция и Допълнителните информации към нея по глава 11 „Икономически и валутен съюз“ от 2001 г., както и с Предприсъединителните икономически програми на Република България за периода 2002–2005 г. и 2004–2007 г., България е поела ангажимент за членство в еврозоната. Впоследствие ангажиментът за бъдещо приемане на единната европейска валута е препотвърден и в Договора за присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз, обнародван в „Официален вестник“ на Европейския съюз, ОВ L 157 от 21 юни 2005 г., в сила от 1 януари 2007 г.

Приемането на еврото е задължение на българската държава по силата на правото на ЕС, когато покрие всички критерии за членство. До момента на присъединяване към

еврозоната България участва в Икономическия и паричен съюз на ЕС като държава членка с дерогация.

II. Основания

1. Правна рамка

Процесът по въвеждане на еврото в държава-членка на ЕС се регламентира основно от Договора за функционирането на Европейския съюз, три регламента и една препоръка.

Договор за функционирането на Европейския съюз

Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) урежда процедурата по въвеждането на еврото.

Съгласно член 140, параграф 1 от ДФЕС поне веднъж на всеки две години или по искане на държава членка с дерогация Европейската комисия и Европейската централна банка изготвят доклади, които съдържат преглед на съвместимостта между националните законодателства на държавите членки с дерогация и чл. 130 и 131 от ДФЕС, както и Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Тези доклади изследват и постигането във висока степен на устойчива конвергенция според изпълнението на икономическите критерии, описани в член 140, параграф 1 от ДФЕС (Маастрихтските критерии), от страна на държавата членка с дерогация.

Съгласно член 140, параграф 2 от ДФЕС Съветът решава кои държави членки с дерогация изпълняват условията за въвеждане на еврото и отменя дерогациите на съответните държави. Съгласно параграф 3 от същия член, с единодушие на държавите членки на еврозоната и заинтересованата държава членка Съветът неотменимо фиксира курса между еврото и националната валута на съответната държава и взема останалите мерки, необходими за въвеждане на еврото.

Регламент (ЕО) № 1103/97 на Съвета от 17 юни 1997 година относно определени разпоредби, отнасящи се до въвеждането на еврото

Регламентът предвижда, че въвеждането на еврото не може да доведе до промяна на никой от сроковете в правен инструмент или освобождаване от задължение или изпълнение по силата на който и да е правен инструмент, нито дава право на страна едностранно да измени или прекрати такъв инструмент. С други думи, преминаването от национална валута към евро не дава на никоя договаряща страна правото да прекрати едностранно валиден договор или да промени определени договорни разпоредби. В Регламент (ЕО) № 1103/97 се посочва още, че обменният курс между националната парична единица и еврото следва да бъде изразен с шест цифри, като в случая с българския лев това означава пет знака след десетичната точка, като при обмяна курсът се използва в неговата цялост, без съкращение или закръгляване. Конкретните правила за закръгляването при обмяната са разписани в принципа „Превалутране от левове в евро“, описан в глава II.

Регламент (ЕО) № 974/98 на Съвета от 3 май 1998 година относно въвеждането на еврото и Регламент (ЕО) № 2169/2005 на Съвета от 21 декември 2005 година за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждането на еврото

Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждането на еврото регламентира замяната на националните валути на държавите членки с еврото. Правният акт предвижда правото на държавите, въвели еврото, да емитират монети, които имат статут на законно платежно средство във всички държави-членки на еврозоната. Посочено е, че с изключение на централната банка и на лицата, специално определени с правен акт на държавата членка, никое лице не е задължено да приеме повече от 50 броя монети при едно единствено плащане. Банкноти и монети, деноминирани в национална валутна единица, могат да остават законно платежно средство в рамките на териториалните граници на държавата най-късно до шест месеца след края на преходния период, като този период може да бъде съкратен от националното право.

Според Регламент (ЕО) № 1103/97 „Правни инструменти“ означават законодателни и законови разпоредби, актове на администрацията, съдебни решения, договори, едностранни правни актове, инструменти за разплащане, различни от банкноти и монети, и други инструменти с правна сила.

Регламент (ЕО) № 2169/2005 за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 предвижда възможността държавите членки да избират сценария за въвеждане на еврото и продължителността на преходния период. Предвидена е разпоредба, съгласно която по време на преходния период кредитните институции в съответните държави членки следва да обменят безвъзмездно деноминирани в национална валута банкноти и монети на своите клиенти за банкноти и монети в евро до размер, който може да бъде определен в националното законодателство.

Регламент (ЕО) № 2866/98 на Съвета от 31 декември 1998 година относно валутните курсове към еврото на валутите на държавите членки, които приемат еврото

Регламент (ЕО) № 2866/98 относно валутните курсове към еврото определя фиксираните валутни курсове към еврото на валутите на всяка от първоначално въвелите еврото държави. Регламентът се изменя винаги когато следва да се отрази неотменимото фиксиране на курса към еврото на националната валута на всяка нова държава членка, присъединяваща се към еврозоната.

Най-скорошното изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 е Регламент (ЕС) № 2022/1208 на Съвета от 12 юли 2022 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за Хърватия.

Препоръка на Комисията от 10 януари 2008 година относно мерките за улесняване на бъдещото преминаване към еврото (нотифицирано под номер C(2007) 6912)

Препоръката предоставя допълнителна полезна информация по отношение на практическите мерки, които държавите членки следва да предприемат с цел безпроблемното и плавно приемане на еврото. Тя дава насоки относно организацията на смяната на валутата, включително изготвянето на Национален план за въвеждане на еврото, улесняването на подготовката на гражданите за замяната на националната с единната европейска валута чрез предоставяне на подробна информация за процеса, както и препоръчва конкретни действия за осигуряването на бързо въвеждане на евро в брой и предотвратяването на злоупотреби.

2. Противоконституционност

През 2023 г. политическа партия “Възраждане” предложи референдум за запазване на българския лев до 2043 г. Конституционното дело беше образувано на 14.07.2023 г. по искане на 49 народни представители от 49-ото Народно събрание за установяване на противоконституционност на Решение по Предложение за произвеждане на национален референдум, внесено от Инициативен комитет на 7 април 2023 г., с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“, прието от Народното събрание на 07.07.2023 г. (обн. ДВ, бр. 60 от 14.07.2023 г.; Решението от 07.07.2023 г.).

Решението на конституционния съд за недопустимостта на подобен референдум беше категорична.

В мотивите на решение №3/ 08.02.2024 г. на Конституционния съд на Република България, постановено по конституционно дело № 13/ 2023 г. конституционните съдии ясно подчертават, че *“от установените в тези разпоредби на Договора за функционирането на Европейския съюз критерии, компетентност и процедура е видно, че в договор, който от гледна точка на чл. 85, ал. 1, т. 9 и ал. 3 от Конституцията е международен договор, ратифициран от Народното събрание при специалните условия на чл. 85, ал. 2 от Конституцията, а от гледна точка на правото на Съюза е източник на автономен правен ред, действащ едновременно с вътрешното право на основата на установени в правото на Съюза и зачитани от държавите членки правни принципи, националният парламент на държава членка не може едностранно да приема решение, чрез което да предизвика промяна на съдържанието на относимите разпоредби на член 139 и 140 ДФЕС за тази държава.*

*Поради това, че **не съществува правна възможност** националният парламент чрез свой акт да предизвика едностранно промяна в Договора за присъединяване, в Договора за Европейския съюз и в Договора за функционирането на Европейския съюз относно материята, предмет на предложението за произвеждане на национален референдум, не съществува такава възможност това да бъде сторено и от суверена чрез национален референдум.”*

Конституционният съд намира, че предложението за произвеждане на национален референдум, съдържащо въпрос за определяне на конкретен срок, до който еврото няма да се приема като национална валута, не е „уточняване на съдържанието на елемент на международен договор“ чрез формата на пряко осъществяване на държавната власт, както твърди вносителят, което „не противоречи на същността на договора“, а **е по същество пренаписване на условията в противоречие на установеното с ратифициран от Народното събрание договор**. Поради това произвеждането на национален референдум като форма на осъществяване на държавната власт от суверена с поставения от инициативен комитет въпрос би било в нарушение на конституционните изисквания и по-конкретно на чл. 85, ал. 3 от Конституцията.

Произвеждането на национален референдум по въпрос, който е извън обхвата на конституционно установената компетентност на Народното събрание, е и нарушение на чл. 4, ал. 1 от Конституцията, съгласно който България като правова държава се управлява според Конституцията и законите на страната. Конституционният съд неизменно поддържа в своята практика, че принципът на правовата държава „освен всичко друго означава и това, че основите на правовия ред, заложили в Конституцията, важат в еднаква степен и за органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власти, както и за всички правни субекти“ (Решение №22/1996 г. по к.д. №24/1996 г.).

III. Заключение

Присъединяването на Република България към еврозоната представлява логична и неизбежна стъпка от дългогодишния процес на европейска интеграция на страната ни. Това е последната фаза от участието ни в Икономическия и паричен съюз (ИПС), към който България се ангажира още в хода на преговорите за членство в Европейския съюз (ЕС) и официално потвърди с подписването и ратификацията на Договора за присъединяване към ЕС, в сила от 1 януари 2007 г.

Още в Преговорната позиция по глава 11 „Икономически и валутен съюз“ от 2001 г., както и в Предприсъединителните икономически програми, Република България ясно заявява ангажимента си за приемане на еврото, при изпълнение на необходимите критерии. Това задължение произтича и от правото на Европейския съюз, като за държавите членки с дерогация, каквато е България, приемането на еврото не е въпрос на национален избор, а на обективно изпълнение на установените в член 140, параграф 1 от ДФЕС критерии.

След изпълнението на предварителни ангажменти и съгласуваност с европейските институции, през юли 2020 г. българският лев бе включен във Валутно-курсовия механизъм II (ERM II) — ключова предпоставка за въвеждане на еврото. Страната ни също така установи тясно сътрудничество с Европейската централна банка (ЕЦБ), като част от Единния надзорен механизъм (ЕНМ), с начална дата 1 октомври 2020 г.

Оттогава България изпълнява целенасочени действия по подготовката за въвеждане на еврото — в законодателен, институционален и технически план, включително в областта на финансовия надзор, защита на потребителите и комуникацията с обществото. През февруари 2025 г. правителството официално поиска изготвянето на конвергентните доклади от Европейската комисия и Европейската централна банка, които следва да потвърдят готовността на страната за членство.

Очаква се оценката на европейските институции да бъде публикувана на 4 юни 2025 г., като всички предварителни нагласи са за положителна констатация и подкрепа за присъединяване с целева дата 1 януари 2026 г.

Присъединяването на България към еврозоната ще има дългосрочни стратегически, политически и икономически ползи:

- Ще засили репутацията и политическото влияние на страната ни в рамките на ЕС;
- Ще подобри конкурентоспособността на българската икономика и ще улесни международната търговия и инвестиции;
- Ще ускори институционалната конвергенция и ще повиши доверието в българските институции;
- Ще засили устойчивостта на страната ни към бъдещи икономически и геополитически сътресения;
- Ще ни интегрира пълноценно в механизма за вземане на решения в еврозоната.

В геополитическата ситуация на постоянно нарастващи рискове пред страната ни, участието на България във всички кръгове на вземане на решения в ЕС - в най-висока степен-финансови и свързани с отбраната, остава единствената гаранция пред националната ни сигурност и защита на националния интерес.

На основание изложеното, предлагаме Народното събрание да приеме Декларация за завършване на пълноценната интеграция на България в ЕС чрез присъединяване на България към еврозоната на 1 януари 2026 г.

ВНОСИТЕЛИ: